

До спеціалізованої вченої ради ДФ 35.052.064
у Національному університеті
«Львівська політехніка»,
вул. С. Бандери, 12, м. Львів, 79007

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата юридичних наук Черепушача Василя Васильовича на дисертацію Олійника Ярослава Святославовича на тему: «Методика розслідування погрози або насильства щодо захисника чи представника особи», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право та спеціальності 081 Право

Актуальність теми. Задекларована проблематика спонукала автора звернутися до різних галузей права та знань. Вона на зламі, межує із кримінальним процесуальним та доказовим правом, про оперативно – розшукову діяльність, очевидно, кримінальним правом, кримінологією, психологією, філософією.

У стратегічному розвитку правової сфери держави Україна, закладено пріоритетне питання реформування не лише судової та правоохоронної систем, але й реального захисту від протиправних посягань учасників провадження, у тому числі захисника чи представника особи.

У контексті сказаного, вважаємо надзвичайно слухним звернення автора саме до питань вироблення сучасних векторів у розслідуванні кримінальних правопорушень проти правосуддя.

На платформі чинного кримінального процесуального законодавства, про оперативно-розшукову діяльність та з врахуванням науково-технічно-інноваційних досягнень, фундаментальних наукових доробок стосовно організаційно-тактичних засад розслідування погрози або насильства щодо захисника чи представника особи – обмаль. Незадовільний рівень наукової розробки вказаної проблематики, негативно впливає у практичній діяльності на ефективне розслідування даного виду кримінального правопорушення.

Варто констатувати, що у період подальшого реформування процесуального законодавства, алгоритм розслідування таких кримінальних

правопорушень, організаційно-тактичне забезпечення самого розслідування та залучення оперативних підрозділів до проведення слідчих (розшукових) дій, експертів, зазнали кардинальних, але не у всіх випадках позитивно-результативних, змін.

Таким чином, коректно підтримати прагнення автора стосовно подальших наукових розробок, пошуків у цьому векторі.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Автор правильно визначив мету та завдання дослідження, обрав адекватну та сучасну методику його проведення. Саме тому, обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність – не викликають сумніву. Опрацьовано достатню кількість бібліографічних джерел (277 найменування), присвячених тематиці наукового дослідження. При цьому, автор висвітлив стан наукової розробленості проблеми, кругозір, бачення провідних вчених криміналістів, процесуалістів, детально проаналізував ступінь їхньої аргументованості, виклав своє, автономне бачення питань.

Дисертаційне дослідження має належну емпіричну базу, яка включає дані анкетування працівників поліції Головних управлінь Національної поліції (слідчих та працівників оперативних підрозділів); матеріали вивчення проваджень по кримінальних правопорушеннях, передбачених статтею 398 КК України «Погроза або насильство щодо захисника чи представника особи», що перебували в провадженні органів досудового розслідування впродовж попередніх п'яти років; судову та слідчу практика, статистичні й аналітичні матеріали Міністерства внутрішніх справ України, Офісу Генерального прокурора.

Таким чином, обґрунтованість і достовірність отриманих дисертантом результатів, висновків та пропозицій забезпечена завдяки використанню широкого кола наукових джерел, емпіричної бази, різноманітних методів наукового і практичного дослідження поставлених завдань.

Наукова новизна положень та висновків, які виносяться на захист, полягає в тому, що робота є однією з перших комплексних монографічних

досліджень на основі матеріалів кримінальних проваджень, судових рішень, статистичних даних. Піддано моніторингу сучасний стан розслідування погроз або насильства щодо захисника чи представника особи. Виокремлено алгоритми дій слідчого залежно від слідчих ситуацій, що виникають під час розслідування, задекларовано рекомендації щодо організації та проведення окремих слідчих (розшукових) дій, положення щодо форм використання спеціальних знань під час досудового розслідування, тощо.

Практичне значення одержаних результатів дослідження, полягає в тому, що викладені у дисертації висновки та пропозиції, очевидно, можуть бути використані у практичній діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України, а також у науково-дослідній роботі (формують фундамент для подальшого вдосконалення методики розслідування); у навчальному процесі, тощо.

Оцінка змісту дисертації. Рецензований науковий доробок має чітку структуру: архітектурно-композиційно складається із вступу, трьох розділів; висновків; списку використаних джерел та додатків. Дисертант виконав вимоги, що висуваються МОН України до такого виду наукових праць.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету, задачі, об'єкт та предмет, розкрито наукову новизну роботи, її теоретичне і практичне значення, а також форми апробації одержаних результатів.

Перший розділ дисертації «Теоретичні, правові та організаційні основи розслідування погрози або насильства щодо захисника чи представника особи»: досліджено історію виникнення відповідальності за погрозу або насильство щодо захисника чи представника особи, проведено дослідження на предмет розвитку відповідних кримінально-правових норм, обґрунтовано сукупність елементів криміналістичної характеристики, здійснено аналіз наукової літератури, статистичних даних та даних, отриманих під час анкетування практичних працівників Національної поліції України.

Другий розділ «Виявлення кримінальних правопорушень, пов'язаних із погрозою або насильством щодо захисника чи представника особи»: окреслено типові слідчі ситуації, які найчастіше виникають на момент ухвалення рішення

про початок кримінального провадження, під час початкового та наступного етапів розслідування погрози або насильства щодо захисника чи представника особи, запропоновано систему слідчих ситуацій у провадженнях, визначено типові загальні версії під час розслідування, ретельно досліджено питання взаємодії слідчого з оперативним підрозділами та спеціалістом під час розслідування досліджуваного кримінального правопорушення.

Третій розділ «Організація та тактика проведення окремих слідчих (розшукових) дій під час розслідування погрози або насильства щодо захисника чи представника особи»: названо та детально проаналізовано тактичні особливості проведення основних слідчих (розшукових) дій, які проводяться під час погрози або насильства щодо захисника чи представника особи, описано тактичні прийоми, які варто використовувати слідчим та ряд недоліків, що виникають у практичній діяльності органів та підрозділів Національної поліції України під час проведення огляду місця у процесі розслідування, піддано моніторингу ефективність, результативність використання спеціальних знань під час розслідування погрози або насильства щодо захисника чи представника особи.

У висновках автором доволі вдало акумульовано більшість теоретико-прикладних узагальнень, запропоновано нові вектори модернізації криміналістичної методики, тощо.

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях. Основні положення, висновки та пропозиції за результатами дослідження викладено, апробовано у публікаціях загальнодержавних періодичних юридичних виданнях (зокрема, одна - у закордонному виданні) та у чотирьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях. Висновки і пропозиції, сформульовані у дисертації, переважно знайшли свій еквівалентний відбиток у публікаціях з теми дисертації і є внеском дисертанта у розвиток криміналістики та оперативно-розшукової діяльності, кримінальної процесуальної науки.

У цілому позитивно оцінюючи рецензовану працю, звернемо увагу на окремі дискусійні питання, які, на нашу думку, потребують додаткової аргументації, авторських пояснень під час захисту.

1. У своїх наступних наукових пошуках, автору було б доцільно обстежити питання вербальної та невербальної комунікації під час провадження окремих слідчих (розшукових) дій (допиту, зокрема). Дисертант лише фрагментарно звертається до цієї проблематики (стор. 158). Слушно провести своєрідну класифікацію відносно того, що типову систему слідчих (розшукових) дій, які проводяться для найбільш ефективного збору доказів при розслідуванні погрози або насильства щодо захисника чи представника особи, складають наступні: вербальні слідчі (розшукові) дії, невербальні слідчі (розшукові) дії, змішані (складні) слідчі (розшукові) дії.

До прикладу, розслідуючи аналізоване кримінальне правопорушення, у слідчого може виникнути необхідність у проведенні такої невербальної слідчої (розшукової) дії, як освідування. На щільному місці за частотою слідчої необхідності у проведенні освідування перебуває підозрюваний, свідок, захисник чи представник особи (потерпілі).

2. Не достатньо зрозумілим залишається питання, чи під час роботи над проблематикою, автор звертався до аналітичних матеріалів, рекомендацій та висновків Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності НААУ щодо погроз або насильства стосовно захисника чи представника особи?

3. Хоч автор і стверджує (стор. 3), що наведені в дисертації положення можуть бути використані для підготовки відповідних навчально-методичних матеріалів: підручників, посібників, курсів лекцій, практикумів, але відповідні акти впровадження у навчальний процес – відсутні (у додатках). Це посилює б прикладну цінність роботи.

4. До переліку часто вживаних умовних позначень (стор. 17), автор вносить аббревіатуру ГПУ – Генеральна прокуратура України, що не зовсім коректно й правильно у площині змін та доповнень до чинного КПК України у назві офіційній цього правоохоронного органу.

5. На стор. 18 рукопису подано статистичну інформацію стосовно внесення відомостей про вчинення кримінальних правопорушень щодо адвокатів до ЄРДР. Але ні чітких хронологічних рамок чи, тим більше, інформаційного джерела отримання – не виявлено, не висвітлено.

Натомість, вказані зауваження мають здебільшого характер побажань щодо подальшого розвитку, поштовху наукових пошуків або є дискусійними та не знижують, у цілому, достатньо високого рівня і позитивної характеристики дисертаційного дослідження. Дисертація Олійника Я. С. на тему: «Методика розслідування погрози або насильства щодо захисника чи представника особи» є завершеною науковою працею, що містить науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати та характеризується єдністю змісту.

Висновок. Дисертація на тему: «Методика розслідування погрози або насильства щодо захисника чи представника особи» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року №167, а також Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її автор – Олійник Ярослав Святославович – за результатами публічного захисту заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Офіційний опонент:
детектив НАБУ,
кандидат юридичних наук

В.В. Черепушак